

staaelse, om man saa deraf venter sig de Frugter, som dog aabenbart have været Ministerens Maal, idet han har givet sig til at begynde paa dette Arbejde her. Vil man naa det, som skal naas: give en Undervisning, som paa den ene Side er saa fylldig og saa dannende, at den virkelig er til Nytte for Nogen, og paa den anden Side er saadan, at den ikke virker legemlig eller aandelig overbebyrdende, saa er der kun eet Middel, nemlig resolut at sige til sig selv: Vi maa opgive en Del af de Sag, som vi nu have. Der er en stor Del af de Forordninger, som nu stilles til Undervisningen, som ikke er bygget paa Andet end paa en ren Forsængelighed, ikke den latterlige Forsængelighed, som det er at ville brillere i Selskaber — det er ikke den, jeg mener — men den, som beror paa en vis Mangel paa Mod, nemlig, at man ikke tør sige: Det veed hverken jeg eller mine Børn Bessed om! Man skammer sig ligeoverfor den almindelige Forbring om, hvad Verden skal vide, og derfor vil man, at Lidt skal læres af Alt. Jeg finder blandt de Sag, som ere opregnede, og som efter Ministerens Bestemmelse kunne blive til tvungne Examenfag, ikke blot de Sag, som det ærede Medlem fra Sangeland nævner — saaledes Sang — ganske unyttige, men jeg finder ogsaa, at Naturhistorie er fuldstændig unyttig for Drengene at lære. Ja, i og for sig er det ikke unyttigt at kunne Naturhistorie, men det er unyttigt at lade Drengene lære det; det kunde jo læres siden; man kunde jo f. Ex. sætte det iftedfor Filosofi; de unge Studenter kunde vist have bedre af at lære Naturhistorie end al den Filosofi, de lære. Det Samme gjælder om forskellige andre Realfag. Men det hører der ganske vist et vist Mod til. Saalænge man imidlertid ikke tør gjøre Skridtet ud, vil man ikke naae det Maal, som skal naas. Jeg vil ikke sige, at det Samme gjælder om Historie; jeg indrømmer, at det er et af de Sag, der maa tages med, men jeg skal med det Samme ligeoverfor det ærede Medlem for Kjøbenhavn's 2den Valgkreds (Brig) bemærke, at jeg ikke tror, at det at benytte Historie som Grundlag vil være Veien til at uddanne en virkelig tænkende Ungdom. Jeg siger dette med den Risiko atter her at blive uenig med mine nærmeste Meningsfæller: Jeg tror ikke paa, at Drengene i den unge Alder forstaa Historie, jeg tror, de kunne lære udenad en hel Mængde, og at de kunne lære saa meget, at det bliver hængende Livet igennem, og at det saa siden kan danne saadan et Slags Stillads, som de kunne staa paa og derigennem komme til at forstaa Historien, naar de senere ville studere mere, men jeg tror ikke, det er muligt for nogen Dreng i Latinskolen at forstaa Tanken, Filosofien i Historien, Kulturens Udvikling — det er der ikke tale om. Men hvad skal han da forstaa? (Brig: Menneskelivet). Ja er det ikke Filosofi? (Brig:

Menneskeflægtens Udvikling). Ja, hvad er det Andet end Filosofien i Historien? Filosofien i Historien er jo ikke Andet end Tanken i Slægtens Udvikling. Det er der ingen Dreng i en Latinskole, som nogenfinde vil kunne forstaa. Derimod vil han af en mere eller mindre begavet Lærer faae doceret en Udvikling af Historien med det dertil hørende færdige Syn paa den nuværende Tilstand. Dette vil altid ske. Det er den eneste Maade, man kan lære ham det paa, og det kan han naturligvis ikke producere af sig selv, fordi alle Drengene mangle de nødvendige Forudsætninger dertil. Han vil saaledes komme ind paa Universitetet med de færdige Anskuelser og de færdige Resultater, som han har faaet af sin Lærer, og han vil da være meget ringere end de, der aldrig nogenfinde have læst Historie, thi han vil nu være ude af Stand til at forstaa Historien for Fremtiden. Jeg tror i det Hele taget, at vil man komme nogen Dei paa dette Omraade, saa maa man bestandig huske paa, at det er Drengene der gaa i Skolen, og at der er visse Ting, som Drengene ikke have Interesse for, og som de ikke have Evne til at fatte. Man maa tage de Ting med, som kunne sætte en Drengs Evner i Bevægelse, selv om de i og for sig baade for os og for Drengene ere tørre, og selv om der maaske hører en hel Del Anstrengelse til fra Læreren Side for at faae Noget ud deraf. Enhver, som veed, hvorledes det gaar til, naar man begynder at tage fat paa sit Examenstudium, vil indse, at der har Skolen ikke forberedt dem. Det gaar med de fleste Studenter saaledes, at, naar de komme ind til Universitetet, saa tage de strax fat paa Systemet i deres Videnskab fra alle mulige Guder og Kanter. Det Første, som de begynde med, er at kritisere alle de Forfattere, som de have læst, lige fra deres Manduktor og opad, men det er den forkerte Dei. Det, som det kommer an paa, er, at man aldrig begynder at kritisere, før man har lært at forstaa. De blive nu i Skolen fyldte med en Masse Ting og med en Masse færdige Resultater, saaledes at de ikke blive til det, de skal være, nemlig virkelig selvstændig tænkende og selvstændig arbejdende Studenter. Vil man naae dette, saa maa man se at komme bort fra hele den Betragtningssmaade, at Skolen er et Sted, hvor man skaffer sig en hel Del nyttig Ballast for siden at kunne snaffe med om Alting og for at kunne faae de Sandheder, de færdige Resultater i sig, som ere nødvendige for at gjøre En værdig til at regnes for at høre med til „dannede Mennesker“. Det vil aldrig nogenfinde kunne undgaa, at dette er Noget, som man maa stæffe sig senere ved selvstændigt Arbejde, thi det er den eneste Maade, hvorpaa det kan blive ordentligt. Skolen er ikke til for Andet end for at sætte vor Hjerne istand til at arbejde samt os i det Hele istand til at bruge dette Apparat til at præstere ordentligt Arbejde med, men